

ASIGURAREA UNEI EDUCAȚII DE CALITATE – OBIECTIV AL AGENDEI DE DEZVOLTARE DURABILĂ 2030

ENSURING QUALITY EDUCATION - OBJECTIVE OF THE 2030 SUSTAINABLE DEVELOPMENT AGENDA

*Liubovi PRODAN - ȘESTACOVA,
doctor, conferențiar universitar interimar,
Academia de Administrare Publică*

SUMMARY

Sustainable development of a nation today cannot be outside the overall global framework of development. Thus, the Republic of Moldova has nationalized the Sustainable Development Objectives. One of these objectives is to ensure access to quality education and to promote lifelong learning opportunities for all. Currently, the Republic of Moldova is implementing a series of strategic plans aimed a qualitative improvement of the situation in the educational sector. But the current analysis of the results indicates the need for continuous improvement of the strategic planning framework in the field of education and inter-sectoral cooperation.

Keywords: *sustainable development, objective, quality of education, implementation monitoring, evaluation of results.*

În anul 2015, la New York, alături de alte 192 de state-membre ale ONU, Republica Moldova s-a angajat să pună în aplicare Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 prin adoptarea Declarației Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă.

Conceptul de dezvoltare durabilă a fost definit pentru prima dată la mijlocul anilor 80 ai sec. al XX-lea de către Comisia Mondială asupra Mediului și Dezvoltării. În raportul „Viitorul nostru comun”, cunoscut cu denumirea de Raportul Brundtland, adresat Secretarului General al Națiunilor Unite în 1987, Comisia Mondială asupra Mediului și Dezvoltării a stabilit standardele necesare dezvoltării durabile pentru viitor. Definiția dezvoltării durabile subliniază că „dezvoltarea durabilă răspunde necesităților generațiilor actuale, fără a compromite abilitatea generațiilor viitoare de a răspunde propriilor necesități” [6, p. 17].

Prin urmare, Agenda 2030 și-a propus să continue inițiativele în domeniul dezvoltării durabile, inițiate la sfârșitul sec. al XX-lea, actualmente având scopul principal de a eradică sărăcia până în anul 2030 și de a asigura o dezvoltare durabilă în lume. Agenda 2030 este un document complex ce cuprinde 17 obiective generale și 169 de obiective specifice care includ toate aspectele-cheie ale dezvoltării economice, sociale și de mediu. Agenda 2030 a fost concepută astfel, încât să cuprindă particularitățile fiecărei țări semnatare a Declarației Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă. Prin urmare, după ce a fost adoptată la nivel mondial, Agenda 2030 necesită a fi adaptată la contextul specific al fiecărei țări.

Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) ale Agendei 2030 se referă la:

1. eradicarea sărăciei;
2. eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile;
3. asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă;
4. garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți;
5. realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor;
6. asigurarea disponibilității și managementul durabil al apei și sanitației pentru toți;
7. asigurarea accesului la energie la prețuri accesibile, în mod sigur, durabil și modern;

8. promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți;

9. construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației;

10. reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta;

11. dezvoltarea așezărilor umane deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile;

12. asigurarea unor modele de consum și producție durabile;

13. luarea unor măsuri de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor;

14. conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă;

15. protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate;

16. promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile;

17. consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizare a parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă [7].

Dintre cele 17 obiective ale Agendei pe locul 4 este situat obiectivul „*Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți*”. În opinia autorului, acest obiectiv este unul primar, fără realizarea căruia este, practic, imposibilă atingerea celorlalte obiective ale Agendei. ODD nu pot fi atinse fără un capital uman pregătit / educat adecvat. O educație de calitate care, implicit, generează o administrație publică bazată pe cunoaștere, ar facilita realizarea tuturor ODD.

Situația la capitolul „garantarea unei educații de calitate” în Republica Moldova este una relativ satisfăcătoare, în comparație cu multe alte țări semnatare ale Declarației Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă. De exemplu, în ceea ce privește rata de înscriere în învățământ a fetelor în comparație cu băieții, care reprezintă o problemă majoră pentru multe țări din lumea islamică. În Republica Moldova rata de înscriere în învățământ a fetelor este mai mare decât cea a băieților. Totodată, există o serie de probleme care necesită a fi soluționate pentru a asigura realizarea obiectivului de garantare a unei educații de calitate. Actualmente, pot fi evidențiate următoarele probleme ale sistemului educațional, care necesită intervenție din partea autorităților publice:

- creșterea ratei de abandon școlar;
- decalajul mare în serviciile educaționale prestate între mediul rural și cel urban;
- rezultate slabe ale învățării confirmate la evaluările internaționale și naționale;
- rata scăzută a înrolării în învățământul preșcolar;
- lipsa instituțiilor de îngrijire timpurie a copilului (sub 3 ani) în multe localități;
- barierele existente în infrastructura instituțiilor de învățământ pentru anumite grupuri vulnerabile de populație;
- cazurile existente de abateri privind siguranța elevilor (alimentație, transport);
- rata înaltă a plăților neformale;
- legătura slabă dintre dezvoltarea profesională și cerințele pieței muncii;
- gradul redus de angajare în câmpul muncii a tinerilor absolvenți;
- percepția calității joase a educației (percepția negativă a angajatorilor, confirmată în cadrul multor studii, cu privire la competențele și abilitățile absolvenților).

Pentru soluționarea acestor probleme și corelarea politicilor educaționale naționale cu obiectivele Agendei 2030 au fost stabilite obiectivele-țintă naționale, care se regăsesc în documentele de planificare strategică, precum Strategia de Dezvoltare a Educației pentru anii 2014-2020 „Educația 2020”, programele de activitate ale Guvernului, Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pe anii 2011-2020, Strategia de dezvoltare a învățământului vocațional/tehnic pe anii 2013- 2020, Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”.

Obiectivul general nr. 1 al Strategiei „Educația 2020” este „*sporirea accesului și a gradului de participare la educație și formare profesională pe parcursul întregii vieți*”. Acest obiectiv se pretinde a fi atins prin realizarea a 11 obiective specifice. Autorul a încercat să stabilească gradul actual de realizare a câteva dintre obiectivele specifice, pentru care sunt disponibile în acces public datele statistice.

Tabelul 1. Dinamica realizării unor obiective din cadrul Strategiei de Dezvoltare a Educației pentru anii 2014-2020 „Educația 2020”.

<i>Obiectivul specific nr. 1.1: Extinderea accesului la educația timpurie de calitate, astfel încât să fie asigurată sporirea ratei de includere în educația preșcolară a copiilor de 3-6 ani de la 82%, în 2012, până la 95%, în 2020</i>						
anul de studii	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Rata de cuprindere în învățământ a copiilor de 3-6 ani	85,6	86,0	86,8	88,5	88,6	89,7
<i>Obiectivul specific nr. 1.2: Asigurarea accesului la învățământul general obligatoriu, astfel încât, până în anul 2020, rata de înrolare a persoanelor de până la 19 ani să fie de 100%.</i>						
anul de studii	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Rata de cuprindere în învățământ a elevilor de 7-10 ani	92,2	91,6	91,5	90,9	91,0	89,7
Rata de cuprindere în învățământ a elevilor /studenților de 11-15 ani	85,7	85,4	85,5	85,1	85,0	84,5
Rata de cuprindere în învățământ a elevilor/studenților de 16-18 ani	59,3	57,6	53,1	60,0	59,5	60,0
<i>Obiectivul specific nr. 1.3: Sporirea atractivității și facilitarea accesului la învățământul profesional tehnic, astfel încât ponderea elevilor care se orientează către aceste filiere de învățământ să crească cu 10% până în 2020</i>						
anul de studii	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
numărul elevilor/studenților înrolați în învățământul profesional tehnic	47499	47318	46526	48791	46586	44348

Sursa: [4; pp. 12-14].

După cum reiese din datele statistice prezentate în tabel, niciunul dintre obiectivele propuse pentru analiză nu va atinge în anul 2020 nivelul așteptat. Mai mult ca atât, dinamica unor indicatori prezintă o descreștere.

Un alt obiectivul specific în atingerea obiectivului general de sporire a accesului și a gradului de participare la educație și formare profesională pe parcursul întregii vieți este obiectivul nr. 1.5: extinderea și diversificarea sistemului de învățare pe tot parcursul vieții, astfel încât, până în 2020, 10% din populația adultă (25-64 ani) să participe la programe de instruire.

Acest obiectiv presupune dezvoltarea cadrului normativ privind: educația adulților; dezvoltarea mecanismelor de finanțare a sistemului de învățământ pentru adulți; facilitarea dezvoltării programelor de formare pe parcursul întregii vieți, cu prioritate pentru dezvoltarea competențelor-cheie: digitale, antreprenoriale, lingvistice, interculturale; crearea unui sistem informațional cu privire la ofertele de formare pe parcursul întregii vieți; dezvoltarea instrumentelor de recunoaștere a studiilor formale și nonformale în cadrul programelor de învățare pe parcursul întregii vieți și implementarea instrumentului de credite transferabile de studii.

Astfel, a fost aprobată Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 193 din 27.03.2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la formarea continuă a adulților. Acest Regulament prevede că Biroul Național de Statistică și Ministerul Educației vor include în programele lor de activitate cercetarea statistică periodică a formării profesionale a adulților. Metodologia de realizare a cercetării statistice aferente formării profesionale a adulților, precizarea indicatorilor urmăriți și a modului de calcul al acestora, precum și periodicitatea acestei cercetări se stabilesc de Biroul Național de Statistică și Ministerul Educației în baza Indexului european pentru învățare permanentă. Actualmente, datele statistice cu privire la formarea continuă a adulților la nivel național nu sunt disponibile. Totodată, autorul vine cu o precizare la formularea obiectivului specific 1.5. – „extinderea și diversificarea sistemului de învățare pe tot parcursul vieții, astfel încât, până în 2020, 10% din populația adultă (25-64 ani) să participe la programe de instruire”. Pe de o parte, este o formulare care prevede doar aspectul cantitativ al activității de formare continuă și nu reflectă componenta calitativă a acesteia. Pe de altă parte, nu este clar, care ar fi nivelul de formare

continuă suficient pentru a considera că situația are o dinamică pozitivă. Aici autorul se referă la numărul de ore academice/ astronomice dedicate în mediu pentru formare continuă pe parcursul unui an de către un adult. Chiar dacă 10 % din populația adultă va participa la activități de formare continuă, ar fi suficiente 5 ore pe an, 10 ore, 50 de ore? Deci, autorul consideră, că formularea unor obiective stabilite trebuie revăzută, îndeosebi, în contextul formulării ulterioare a indicatorilor de monitorizare.

Observăm, că indicatorii selectați pentru monitorizarea atingerii obiectivelor-ținte naționale [9] sunt preponderent cantitativi. Astfel, monitorizarea acestora ne-ar sugera mai mult informația despre accesul la educație și la resurse educaționale, decât informația despre calitatea educației.

În ceea ce privește dezvoltarea mecanismelor de finanțare a sistemului de învățământ pentru adulți este de menționat responsabilitatea statului pentru această activitate. În realitățile sec. al XXI-lea persoanele adulte vor fi foarte des supuși riscului de a rămâne în afara pieței muncii din cauza schimbărilor accelerate pe această piață. Pentru prima jumătate a sec. al XXI-lea se prognozează (mai cu seamă în legătură cu accelerarea dezvoltării tehnologiilor informaționale) atât dispariția unor profesii cât și apariția unor profesii/ocupații noi. Astfel, pentru un echilibru economic la nivel național, statele ar trebui să fie responsabile de formarea continuă și recalificarea adulților pentru a evita crizele legate de șomajul în masă, de povoara plăților sociale, de marginalizarea unor categorii a populației, etc. [5, p. 34].

În ceea ce privește per general finanțarea educației în Republica Moldova, raportată la % din PIB dinamica este în scădere (Tabelul 2). Însă în orice domeniu de activitate raportul dintre creșterea calității și investițiilor în domeniu este direct proportional. În practica Republicii Moldova, programele/planurile de activitate la nivel strategic nu întotdeauna sunt asigurate cu resurse necesare.

Tabelul 2. Cheltuieli pentru învățământ din bugetul public național.

Anul	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cheltuieli, mln. lei	7 064,1	7 823,6	8 462,1	8 557,7	9 681,3	10 462,1
% PIB	5,9	5,9	5,8	5,3	5,4	5,4

Sursa: [4, p.24].

Totodată, ar fi relevantă și analiza acestor investiții în educație din punctul de vedere al capitolului de cheltuieli: remunerarea muncii, modernizarea infrastructurii clădirilor, întreținerea clădirilor, dotarea cu mijloace tehnico-materiale, dotarea cu literatura de specialitate ș.a. „Partea leului” din banii alocați sectorului educațional se distribuie pentru remunerarea muncii cadrelor didactice și a personalului auxiliar (circa 65-90% din banii alocați instituțiilor educaționale). Însă chiar și în aceste condiții, salariul mediu în sectorul educațional este mai mic, decât salariul mediu pe economie (Tabelul 3).

Tabelul 3. Câștigul salarial mediu lunar în sectorul educațional din Republica Moldova.

Anul	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Salariu mediu pe economie, lei	3 765,1	4 172,0	4 610,9	5 084,0	5 697,1	6 446,4
Salariu mediu în învățământ, lei	3 007,7	3 357,4	3 813,6	4 017,7	4 459,0	5 147,4
În % față de salariul mediu pe economie	79,9	80,5	82,7	79,0	78,3 7	79,9

Sursa: [4, p.24].

Deci, motivarea principalului factor care constituie premisa sporirii calității în educație, a factorului uman, este, deocamdată, la un nivel insuficient pentru asigurarea creșterii calitative a sectorului.

Pentru evitarea incoerențelor în sectorul educațional este nevoie de îmbunătățire a proceselor de planificare strategică la nivelul național. Pentru ca educația să fie corelată cu principalele tendințe economice, este important ca Ministerul Economiei și Infrastructurii și Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale să participe la proiectarea unei educații de calitate și relevante pentru

piața muncii. Documentele de planificare sectorială trebuie să fie formulate, concentrându-se pe țintele agendei naționale de dezvoltare durabilă, să cuprindă obiective clare, costuri estimate, indicatori de progres și de impact măsurabili și cerințe de raportare, adică să corespundă criteriilor de calitate față de design-ul acestui nivel de documente. Astfel, calitatea documentelor va genera calitatea implementării politicilor și a rezultatelor scontate - garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.

BIBLIOGRAFIA

1. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.944 din 14.11.2014 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația 2020”. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 345-35 din 21.11.2014.

2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 193 din 27.03.2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la formarea continuă a adulților. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 92-102 din 31.03.2017.

3. Adaptarea Agendei 2030 de dezvoltare durabilă la contextul Republicii Moldova. Raportul proiectului „Naționalizarea Agendei de Dezvoltare Durabilă în contextul Republicii Moldova”, Chișinău: PNUD, 2017, 116 p.

4. Educația în Republica Moldova, publicație statistică 2018/2019, Biroul Național de Statistică, 117 p. În: https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Educatia/Educatie_2019.pdf

5. Harari Y.N. 21 de lecții pentru sec.XXI. București: Polirom, 2018, 364 p.

6. Șaptefrați T. Dezvoltarea durabilă în administrarea publică. În: Administrare publică, nr. 1, Chișinău: Academia de Administrare Publică, 2017, pp.17-25

7. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution of General Assembly of United Nations, A/RES/70/1, 35 p.

8. În: <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/agenda-de-dezvoltare-durabila-2030>

9. În: https://mecc.gov.md/sites/default/files/nivel_corelare_oddpolitici_educatie.pdf